

savaitgalis

● „Nesigilinant į detales - kaip, kokia metodika Valdovų rūmai atkurti, kokių vertinimų jie sulaukė, - kaip architektūrinis tūris, kaip simbolis tai yra ženklas, kad valstybė buvo, kad Vilnius - tos senos valstybės sostinė“, - įsitikinęs dr. Vydas Dolinskas, Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) valdovų rūmų direktorius. JUDITOS GRIGELYTĖS NUOTR.

Tema: Gana ilgai negalėjome patys tvarkytis su savo svarbiausiu istoriniu paveldu

BEATRIČĖ LAURINAVIČIENĖ
beatrice.laurinaviciene@verslozinios.lt

iomis dienomis į atkuriamų Valdovų rūmų baigtą pirmąją dalį pradėti gabenti eksponatai. Net abejonių nekyla, kad jie, kaip ir visa rūmų atkūrimo istorija, sulauks įvairiausių vertinimų. Ko gero, nė vienas Lietuvoje vykdomas projektas ar statomas objektas nėra sulaukęs tiek svarstymų, nebuvo tiek politizuotas, kiek Valdovų rūmai. Tikėtina, kad tokių pat svarstymų sulauks Nacionalinio stadiono betoniniai griaučiai už 100 mln. Lt, kuriuos rengiamasi atgaivinti dar už 200 milijonų.

Dr. Vydas Dolinskas, Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) valdovų rūmų direktorius, dėl Valdovų rūmų neabejoja: „Atkuriamo objektą, kuris yra nacionalinės savimonės, identiteto, istorinės atminties ir valstybingumo tradicijos simbolis. Tai nėra tušti žodžiai, tai tiesa ir ją galima argumentuoti. Vienas dalykas, - dėsto pašnekovas, - valstybė be valstybės valdymo centro neegzistuoja. Valstybė iš kur nors visada buvo valdoma, ir tai buvo regimas architektūrinis ženklas - tūris, struktūra, jame rezidavo valstybės valdovas, administracija, kitos valdžios struktūros. Kažkada tai buvo pilys, vėliau - rezidencijos, rūmai, kaskart - vis puošnesni.“

Anot dr. Dolinsko, nuo XVII a. vidurio istorinės aplinkybės klostėsi taip, kad gana ilgai negalėjome patys tvarkytis su savo svarbiausiu istoriniu, simboliu valstybinę prasmę turinčiu paveldu. O iki XVII a. Vilnius su Valdovų rūmais buvo LDK, iš dalies - ir Abiejų Tautų Respublikos vienas svarbiausių centrų. Respublika buvo federacinė valstybė, taigi dvaras keliavo. Kai valdovas atvykdavo į Vilnių, sykiu čia atvažiuodavo teatras, žymių menininkų, garsių amatininkų.

tesinsys 14-15 p.

Apie
Valdovų
rūmus -
be
emocijų

● Vilniaus Žemutinės
pilies teritorijos tyrimai,
2007 m. Pilies vartai.
NACIONALINIO MUZIEJAUS LDK
VALDOVŲ RŪMŲ NUOTR.

Apie Valdovų rūmus - be emocijų

pradžia 13 p.

„Iš kur Lietuvoje radosi mūrinė architektūra, renesansas, barokas? Iš čia. Rūmuose Europa susitikdavo su Lietuva, o Lietuva susitikdavo su Europa. Iš istorinių šaltinių ir archeologinių radinių matyti: kai tik valdovas atvyksta į Vilnių, mes gyvename aukščiausio politinio, diplomatinio, meninio, kultūrinio lygio laikotarpį. Kai dvaro nėra - čia provincija. Net kai Rusijos caras Aleksandras I užsukdavo į Vilnių, jis buvo vienas iš imperatoriškųjų miestų su imperatoriškuoju universitetu. Paskiau tapo gilia, gūdžia provincija, kaip koks Tambovas ar Kaluga. Todėl nesigilinant į detales - kaip, kokia metodika Valdovų rūmai atkurti, kokių vertinimų, dažnai nepagrįstų, jie sulaukė - kaip architektūrinis tūris, kaip simbolis - tai yra ženklas, kad valstybė buvo, kad Vilnius - tos senos valstybės sostinė“, - įsitikinęs pašnekovas.

Autentikos yra

Dr. Dolinskas pasakoja ne sykį girdėjęs gidus kalbant: kol nebuvo Valdovų rūmų, tik Gedimino pilis viršuje, galėjai kiek nori sukti apie mūsų valstybingumo tradiciją nuo XIII ar XIV a., apie tai, jog iš Vilniaus buvo valdoma teritorija iki Juodosios jūros.

Abejones, ar atstatytas, t. y. naujas, pastatas įtikins svečią mūsų legenda „nuo jūrų iki jūrų“ ir išvis - ar išvaikys abejonės dėl rūmų atstatymo prasmės, pašnekovas atremia: „O jūs paklauskite mokinio, kas Lietuvos istorijoje buvo tarp Vytauto ir Basanavičiaus. Dažniausiai pasakys: nieko. Rūmai liudija, kad tarp jų būta turtingos istorijos - mūsų tautos ir kitų tautų, ku-

rios kūrė šio regiono politinę, kultūrinę viziją.“ Jo įsitikinimu, Valdovų rūmų atkūrimas yra istorinės atminties ugdyimas, palaikymas minties, kad nesame nuo žagrės, kad turime kelių šimtų metų valstybingumo tradiciją, kurios užuomazgos apčiuopiamos prieš 1.000 metų.

„Jeigu tame tūkstantmetyje mes neturime jungiamųjų grandžių ar ištisų grandinės gabalų, tai neturime ir istorijos. Su rūmais įgyjame tą grandinę, net jei ne visai autentišką. Ir jeigu klausiate, ar tai, kas atstatyta, atlieka tokią funkciją, atsakyčiau: taip, kad ir kaip būtų keista“, - tikina dr. Dolinskas. Dėl autentikos iečių jis nelaužo - juk Trakų pilis taip pat buvo griuvėsiai, ten ankstesnių mūrų buvo likę gal 20%, Valdovų rūmuose - 10%, tik retoriškai vardija faktus: „O buvusieji Pionierių namai, t. y. Šliosbergo namas, apie 1800 m. pastatytas panaudojus rūmų liekanas, kurių būta iki antrojo aukšto? O pamatai per visą perimetrą? O 300.000 archeologinių radinių - koklių, odos, medžio, kaulo dirbinių, skliautų, šulinys ir t. t. Visa tai sudėjęs, rimtas klausimas kiltų, kur daugiau tos autentikos būta - čia ar Trakuose.“

Pašnekovas greitakalbe toliau žeria pavyzdžius - Varšuvos karališkoji pilis. 1939 m., prasidėjus Antrajam pasauliniam karui, ji sudegė, o vokiečiai 1944-aisiais sulygino ją su žeme, liko tik pamatai ir vienas sienos gabalas. Pilis neegzistavo keliasdešimt metų, dabar varšuviečiai ir lenkai neišvaizduoja miesto be jos. Arba - Krokuvos Vavelis, buvusi karalių rezidencija. Prieš 100 m. tebuvo likusios jo sienos, du su puse židinio ir keletas portalų.

Ne vieninteliai, ne pionieriai

Anot dr. Dolinsko, tose valstybėse ir tautose, kurios atsidū-

Valdovų rūmai ir skaičiai

- 367 mln. Lt - apskaičiuota ir ekspertuota rūmų atkūrimo sąmata.
- 260 mln. Lt - tiek investuota į rūmus iki pirmosios dalies atidavimo eksploatuoti.
- 61 mln. Lt, su visa įranga - 74 mln. Lt - tiek reikia baigti antrajai rūmų daliai.
- 23 mln. Lt - tiek gali būti įkainoti įsigyti ir dovanoti XV-XVIII a. eksponatai.
- Po konkursų ir kitų taupymo priemonių rūmų atkūrimo kaina sumažinta daugiau nei 30 mln. Lt.
- Antroji rūmų dalis turėtų būti baigta po 3-5 m., tai priklausys nuo valstybės finansinių galimybių. Rūmų atkūrimo pabaigos realu laukti 2016 m. ar kiek vėliau.
- Interjerų dekoravimo (pvz., lubų polichromavimo) darbai vyks ir vėliau, jiems bus rengiami specialūs projektai, ieškoma rėmėjų, Europos fondų paramos.

SALTINIS: VALDOVŲ RŪMAI

rė didesnių valstybių interesų epicentre ar buvo praradusios savo valstybingumą, tokiose kaip Lenkija, Vengrija, Čekija, Lietuva, t. y. Vidurio Europoje, pirmiausia nukentėjo būtent istorinę simboliką išlaikantys ir savimonę formuojantys objektai. Valdovas ar politinė tauta siekė įsiamžinti ne tik asmeniškai, bet vizualiose formose įamžinti valstybę, tą etnopolitinį darinį, kuriam jie atstovavo. Dažniausia tai buvo architektūrinės formos - jos labiausia matomos.

Tai buvo elgiamasi nuo senovės Mesopotamijos ir Egipto iki dabarties - Hitleris, Stalinas tai darė, ir Putinas daro.

Nacionalinės bibliotekos, muziejai, archyvai, parlamentų, prezidentų, vyriausybės rūmai ir panašūs statiniai yra nacijos savivoką formuojantys objektai, suverenumo, savivarbos ženklai.

Tačiau ne tik tautos, bet ir jų užkariautojai puikiausiai suprato, kad tie ženklai yra gyva atmintis, jie kelia nuolatinį sukilimą ar maištų pavojų. Todėl kiekvienas užkariautojas, vėlgis - nuo Mesopotamijos laikų, stengėsi tuos simbolius sunaikinti. Naujausia istorija liudija tą patį. Tiesa, kai kurioms Europos valstybėms keli pastarieji šimtmečiai buvo palankesni: tarkime, nei Ispanija, nei Prancūzija nebuvo aneksuotos keliems šimtmečiams.

„O mes visą XIX a., daugiau nei 100 metų, prabuvom nelaisvėje, XX a. - 50 metų nelaisvės. Tuo metu visos normalios valstybingumo tradicija išsaugojusios tautos rūpinosi savo paveldu - kilnojamoju ir nekilnojamoju, pradėjo moksliskai jį tyrinėti, restauruoti ir t. t.

Ką mes tuo metu darėme? Mes rašėme graždanka, mums net būti lietuviams buvo uždrausta. Ne tik kad apie rūmų

atstatymą, apie jų vaizdavimą buvo nesaugu kalbėti“, - dėsto dr. Dolinskas. Todėl, pasak istoriko, kai kuriais dalykais, kuriuos kitos tautos padarė anksčiau, mes negalėjome užsiimti beveik 200 metų.

„Pavyzdžiui, vienas iš Vokietijos simbolių - Kelno katedra. Ar jūs manot, kad ji viduramžiška?“ - klausia dr. Dolinskas.

Jeigu klausia, vadinasi, ne. Tačiau vis tiek manau, kad tai - viduramžių gotikos šedevras.

„Jos tik choras viduramžiais pastatytas, o visos navos ir bokštai - XIX a. pab.“, - tikina pašnekovas. Pasitikslinus, pastatyti ar atstatyti, jis šypteli: „Pastatyti. Iki to laiko ji nebuvo pastatyta, tik suprojektuota. Iš tiesų Kelno katedra pastatyta XIX a. pabaigoje kaip Vokietijos pergalės prieš Prancūziją simbolis“.

Priduria, jog lygiai tas pats buvo su Šv. Vito katedra Prahoje - choras viduramžiškas, visa kita - XIX a. statinys, iškilęs čekų tautai vaduojantis iš austrų jungo.

„Prancūzai, garsūs architektas ir restauratorius Eugene'as Viollet-le-Ducas XIX a. darė tą patį, ką mes darom dabar. Bet ir šiuo metu mes nesame pionieriai. Pvz., Berlyno pilis, su kuria palaikom glaudžius ryšius, mokesi iš mūsų: pamatę, kaip mes elgiamės su archeologija, jie irgi eksponuos autentiškus rūmų likučius ir netgi XIII a. vienuolyno fragmentus, kuriuos rengėsi užpilti“, - pasakoja dr. Dolinskas. Anot jo, dabar realizuojamų rūmų, kitų architektūros paveldo objektų atkūrimo projektų yra gerokai daugiau.

„Mes esam visų naikinančių Vidurio Europos laikotarpių aukos, tačiau džiaugiamės, kad nesam baltos varnos - neseniai Italijoje kaip muziejus rekonstruota Feraros pilis, ji tęs savo istorinę funkciją. Manėme, kad

vykdom radikaliausią atkūrimo projektą - atkuriam rūmus, kurių 200 metų nebuvo. O Drezdenas atkuria vieną rūmų korpusą su didžiule, vadinamąja Riterių sale, kuri neegzistavo 300 metų. Ir nesąmonė, mitas, melas, kad niekur kitur taip nėra. Taip daroma net tose tautose, kurios XIX a. turėjo sąlygas sutvarkyti nacionalinės svarbos objektus, bet dėl įvairių aplinkybių to nepadarė, arba - dabar jie restauruoja žemesnio lygmens objektus. Čia šnekama ne apie dvarus, kurių yra šimtai ir kuriais irgi reikia rūpintis. Kalbame apie nacionalinius, išskirtinius objektus. Didesnės tautos jų turi dešimtis, mažesnės - po vieną du“, - dėsto dr. Dolinskas.

Anot pašnekovo, mes turime du civilinius simbolines prasmės pastatus - Trakų pilį ir Vilniaus pilių kompleksą su Aukštutine pilimi ir Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rūmais Žemutinėje pilyje, jie XV-XVII a. vid. neabejotinai buvo svarbiausias valstybės atributas. Tai, kad XIX a. rūmai buvo sunaikinti, nereiškia, kad jie neegzistavo istorinėje savimonėje. Yra kelios dešimtys vaizdų - XIX a. paveikslų, piešinių, litografijų, kuriose, jei tik Katedros aikštė vaizduojama nuo Pilies gatvės, matyti ir Valdovų rūmai. Taip, jie buvo priepiešti, įsivaizduoti, nes XIX a. dailininkams buvo svarbu išsaugoti atmintyje čia buvusią valdovų rezidenciją - dvasinį ir politinį valstybės centrą. Nuo P. Smuglevičiaus, kuris Valdovų rūmų griuvėsius užfiksojo prieš pat juos nugriauant (ar M. Knakfuso, kuris dar puoselėjo viltį juos restauruoti) iki J. Kamarausko ir dar vėlesnių, jau XX a. pr. dailininkų, buvo akcentuojama tradicija, kurios nėra, kurią priešais sunaikino. Tas pats buvo literatūroje - M.

● Unikalus šulinys, suleistas iš radialinio skaldymo ažuolo lentų, datuotas 1490 m. NACIONALINIO MUZIEJAUS LDK VALDOVŲ RŪMŲ NUOTR.

● Archeologiniai tyrimai rūmų teritorijoje, 1989 m. Nacionalinio muziejaus LDK VALDOVŲ RŪMŲ NUOTR.

● P.Smuglevičius. Didžiųjų kunigaikščių rezidencijos rūmai iš pietryčių pusės. (1785 m.)

● Restauruoti rūmai iš pietryčių pusės. (2013 m.) LIUDO PARULSKIO NUOTR.

Balinskis, J. I. Kraševskis rašė apie katedrą ir rezidenciją.

„Tai natūralu. Kai tokio simbolio, ženklo nėra, tu esi kaip žmogus be pavardės. Arba nežinau, kas tavo tėvas ir motina. Valdovų rūmai yra būtent tokios svarbos objektas etnopolitinei ar etnokultūrinei bendruomenei“, - kalba istorikas.

Apie dvaro intrigas

Juntu, kaip iš tvirtos nuomonės dėl rūmų atstatymo neturinčių (o gal labiau neigiamą turinčių) piliečių žingsnis po žingsnio, tiksliau, žodis po žodžio, stoju rūmų pusėn. Tačiau vis tiek tas šleifas, kuriame susipina prokuratūra, Valstybės kontrolės ir Viešųjų pirkimų tarnybos išvadoms dėl šurkščių pažeidimų, palieka nemalonių suniokotos idėjos poskonį.

„Taip, ir reiktų pasakyti, jog prie idėjos suvulgarinimo labai prisidėjo kai kurie odioziniai politikai, kurių priekaištai, esą Valdovų rūmams iššvaistyta 200 ar 250 mln., prasielkia su sveiku protu, - sako dr. Dolinskas. - Galima klausti, ar tikrai kainavo tiek, kiek deklaravojama, bet neužsiimti demagogija, tikinant, kad iššvaistyta. Kas yra iššvaistyta? Iššvaistyta - tai stadionas, arba objektai, kurių net pėdsakų nebelikę, nors pinigai buvo gauti. O rūmai stovi, ir mes dabar juose sėdim.“

Jis sutinka, jog įstaigos, kurios iš pat pradžių dirbo prie archeologinių tyrimų, prie idėjos populiarinimo, ne viską padarė - matyt, reikėjo plačiau, patraukliau pristatyti idėją.

„Bet iš tikrųjų ji buvo diskredituota prasidėjus politinėms intrigoms kultūriniam lauke. Kai viena politinė jėga, kuri nebuvo projekto iniciatorė, staiga tapo jo vykdytoja, nes laimėjo rinkimus, kita politinė jėga pasijuto gal įžeista ir staiga atsitrau-

kė nuo projekto.

Koks Seimas patvirtino Valdovų rūmų atkūrimo įstatymą? Tas, kuriam vadovavo prof. Vytautas Landsbergis. Koks prezidentas pasirašė įstatymą? Prezidentas Valdas Adamkus. Kas buvo premjeras prasidėjus atkūrimo darbams ir 2001 m. patvirtino atkūrimo koncepciją? Algirdas Brazauskas. Tarp jų dar yra atstatydintasis prezidentas Rolandas Paksas - jis sukūrė tarybą. Kažkuriuo metu buvo rastas politinis sutarimas, paskui gal sukilo ambicijos“, - svarsto dr. Dolinskas.

Už ar prieš?

Kai klausinėji draugų, bičiulių, bendradarbių, jie už Valdovų rūmus ar prieš, ryškios palaikančiųjų persvaros lyg ir nėra. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centro „Vilmorus“ 2012 m. atlikti gyventojų apklausa (buvo apklausti 1.002 žmonės) duomenys rodo ką kita. Į klausimą, ką simbolizuoja baigiami atkurti Valdovų rūmai, 11,9% respondentų atsakė, jog jie - korupcijos ir asmeninės naudos simbolis. 9,6% respondentams jie nesimbolizuoja nieko, likusieji beveik 80% Valdovų rūmus vertino kaip Lietuvos valstybingumo, LDK „nuo jūros iki jūros“, savo paveldu galinčios rūpintis valstybės ir pan. simbolį. 1999 m., kai buvo atlikta apklausa, ar išvis reikia rūmus atstatyti, rezultatai buvo tokie: 22% respondentų buvo už tai, kad reikia atstatyti skubiai, 49% - kad atstatyti reikia, bet neskubant.

„Nepaisant viso politizavimo, šmeižto, diskusijų, trukusių visą dešimtmetį, rezultatas liko toks pats: kaip buvo apie 80% žmonių už Valdovų rūmus, taip ir liko“, - tyrimų duomenis vertina pašnekovas. Anot jo, kai 2011 m. statybos buvo sustabdytos,

vyko tyrimai ir t. t., per kokią savaitę 50

Nacionalinės premijos laureatų, 100 istorikų, iš viso 800 mokslo, kultūros ir meno žmonių pasirašė, kad reikia pabaigti tai, kas pradėta. Reikia tirti, iširti, jei yra kaltų, juos nubausti, bet būtina baigti objektą, negalima jo kompromituoti.

Projektas - be tyrimo

Klausiu pašnekovo, kiek, jo manymu, visuomenės požiūri veikia vadinamoji skurdo kultūra: kai palyginti vargingoje šalyje, tokioje kaip Lietuva, kas nors statoma už pusketvirto šimto milijonų, žmonės susierzina.

„Išduosiu neišduodamas: Valdovų rūmai nėra labiausiai pabrangęs objektas, procentais skaičiuojant. Yra objektų, pabrangusių gerokai daugiau“, - tikina dr. Dolinskas. Jis atkreipia dėmesį į tai, jog iš pradžių tiksliai apskaičiuoti projekto vertės nebuvo įmanoma, juk nė tyrimų nebuvo atlikta. Tačiau prognozės buvo panašios: kai apie 2000-uosius prasidėjo atkūrimo darbai, skaičiuota, jog visa tai gali kainuoti iki 100 mln. USD.

„Dėl politinių sumetimų labai plačiai komentuojamos tos prognozės nebuvo. Buvo nustatyta kitokia skaičiavimo formulė - atsiskaityti su rangovais etapais, įvertinus už padarytus darbus, mat visiems buvo aišku, kad projektas probleminis, su daugybe nežinomųjų. Taigi iš pradžių buvo skirta 100 mln. Lt, vėliau - dar 100, bet ne į orą, o už atliktus darbus. Beje, ta formulė buvo patvirtinta dalyvaujant Viešųjų pirkimų tarnybos atstovams“, - gūžteli dr.

Rūmuose Europa susitikdavo su Lietuva, o Lietuva susitikdavo su Europa.

Dolinskas. Anot jo, problema buvo ta, kad Žemutinės pilies vietoje nieko iškart negali statyti, čia pelkė. Todėl pirmiausia į žemę teko subetonuoti 15 m poliūs - rostverkus - ir ant jų statyti rūmus.

„Praktiškai tai yra gaubtas, tik ne stiklinis, o mūro, rūmų formos. Todėl tiek tie, kurie rigoristiškai siekė išsaugoti autentiškus likučius, ir buvo teisūs, gavo, ko norėjo. Kaip ir tie, kurie buvo nusiteikę idealistiškai, romantiškai, norėjo matyti rūmų išvaizdą, pajusti dvasią. Mano galva, toks sprendimas suderino įvairias nuomones, net beveik kraštutines“, - įsitikinęs dr. Dolinskas.

Jo įsitikinimu, vien technologinės-statybinės inžinerinės problemos sprendimas yra unikalus.

„Manau, kad po kurio laiko inžinieriai ir statybininkai, kurie tai įgyvendino, gaus tarptautinę premiją, aišku, ne Lietuvoje“, - šypsosi pašnekovas. Jis prisimena UNESCO ambasadorės Inos Marčiulionytės 2006 m. Lietuvoje surengtą UNESCO Pasaulio paveldo komiteto sesiją - tuomet atkuriamuose Valdovų rūmuose lankėsi UNESCO eksperto - ICOMOS (Tarptautinė paminklų ir saugomų vietovių taryba) prezidentas Michaelis Petzetas, generalinis sekretorius Dinu Bumbaru, viceprezidentas Tamas Fejerdys.

„Jų atsiliepimas buvo fantastiškai teigiamas, tačiau nė viena

žiniasklaidos priemonė nepaskelbė šios žinios nemokamai. Kas tai yra? Politizavimas, žaidimai, bet, pagaliau, tai nėra esmė“, - kalba pašnekovas. Jo galva, kai rūmai bus atidaryti, kai žmonės juos pamatys, tos aistros aprims.

„Per 4 m. mes jau priėmėm apie 130.000 žmonių. Manau, kad nusivylusių tarp jų liko - gal kas norėjo veidrodžių, aukso ir nesuprato, kad tai XV-XVII a., kad tuomet čia to nebuvo. Bet noriu tikėti, kad likusieji 125.000, o gal 129.000 dabar yra mūsų sąjungininkai“, - svarsto istorikas.

Ekspozicijos

Pirmąją atkurti baigtą Valdovų rūmų dalį lankytojams planuojama atidaryti liepos 6 d., iki to laiko bus parengti du iš numatytų keturių ekspozicijos maršrutų. Pasak dr. Dolinsko, pirmas maršrutas pasakos rūmų teritorijos raidą valstybės istorijos kontekste nuo seniausių laikų iki atkūrimo. Pagrindinis jos eksponatas - išlikę autentiški mūrai ir unikalūs archeologijos radiniai.

Antrasis maršrutas atspindės stilistines epochas ir patalpų istorines funkcijas. Jo ekspozicijoje bus pristatoma vėlyvosios gotikos, renesanso, ankstyvojo baroko epochų Europos taikomosios ir vaizduojamosios dailės vertybių - baldų, gobelenų, žemėlapių, grafikos kūrinių, Lietuvos valdovų ir didikų portretų, ginklų, šarvų, lituanistinių relikvijų. Dauguma pastarosios ekspozicijos eksponatų įsigyta užsienyje, gauta dovanų. Ši naujai suformuota kolekcija - įsigytos ir dovanotos vertybės - gali kainuoti apie 23 mln. Lt. Pašnekovas aiškina, jog archeo-

loginiai radiniai - neįkainojama vertybė, kuriama metodika, kaip įvertinti Lietuvos muziejuose saugomus eksponatus.

„Surinkę kolekciją, mes atkūrėme istorinę teisybę ir kompensavome nuo XVII a. vid. prarastas vertybes analogiškais kūrinių iš Europos. Bažnytinio meno išliko ir Lietuvoje - per suriutes, kad nebūtų nusiaubtas, jis buvo slepiamas, galų gale, ne visos bažnyčios buvo uždarytos, išgrobstytos. O čia - sugriauta iki pamatų, taigi tai, kas surinkta, įsigyta, dovanota - kūriniai, kurių Lietuvoje tiesiog neliko“, - dėsto dr. Dolinskas.

Kita vertus, tikslina jis, nieko nedaryta atsitiktinai. Remiantis istoriniais šaltiniais, nurodančiais, iš kokių šalių ir meistrų LDK valdovai pirkė baldus, kitas vertybes, buvo susidarytas dailininkų, gobelenų, jų audyklų sąrašas, tad kolekcijos artimos daiktams, buvusiems Valdovų rūmuose. Pvz., kai kurie įsigyti gobelenai išausti pagal Žygimanto Augusto kartonus arba tų pačių meistrų, tose pačiose audyklose, to paties laikotarpio ir tematikos.

„Gali išgirsti pareiškimų, jog Valdovų rūmų baldai ar gobelenai neturi nieko bendra su šiais rūmais. Klausimas: kiek baldų, esančių Vavelyje, turi tiesioginį ryšį su Vaveliu ar net su Lenkija? Atsakymas: tiesioginio - nė vienas. O mes laikėmės Vavelio principo: žinojom, iš kur kilę meistrai, kokios tradicijos, kokios mados vyravo, taip ir ieškojom“, - aiškina dr. Dolinskas. Anot jo, suformuota kolekcija yra geriausia, kas šiuo metu yra tarp Peterburgo, Stokholmo ir Krokuvos, ir ji sukurs XV-XVII a. Valdovų rūmų įspūdį. Pagaliau, kurs ne tik įspūdį. Visi tie daiktai - savaime didelės europinio meno vertybės.